

Előfizetési árak:

Egész évre 8 korona

Fél évre 4 korona

Negyed évre 2 korona

Egy szám ára 20 fillér

FELVIDÉKI HIRADÓ

Hirdetéseket árszabás szerint felvesz lapunk kiadóhivatala és valamennyi hirdetési iroda
Nyílt-tér sora 40 fillér

Felelős szerkesztő: BEREZ GYULA

POLITIKAI HETILAP

Laphiadó: MOSHÓCZI FERENCZKÉ

A tót nemzetiségi törekvések a történeti igazság világitásában.

VI.

No de II. József ismerte a maga embereit. Azt a kérdést terjesztette tehát a magy. kir. Kancellária és a Helytartótanács elé, vajjon alkalmas-e a magyar nyelv arra, hogy hivatalos nyelvül használtassék, de mind a két helyről tagadó választ kapván, egész bátran azt mondhatta, hogy „a magyar nyelvnek semmi joga arra, hogy az ország általános (hivatalos) nyelve legyen.“ (Springer: „Geschichte Oesterreichs.“) Ez az állítás némelyek szerint nem egyéb *historiai kacsnál*. Horváth Mihályon és Bocsor Istvánon kívül sem a hazai, sem pedig a részrehajlatlan külföldi írók, mint például Sayous, nem említik ezt a „hagyományt“. De tegyük fel, hogy megtörtént: akkor sem azt jelentené, hogy a kormányhatóságok véleménye a németet helyezné a magyar nyelv elé, hanem azt, hogy a latin nyelvhez szokott, kényelmes tanácsosok a magyar ügykezelési nyelv *behozatala* helyett, a kuriális stílus alkalmasabb latin nyelv *fenntartását* ajánlották. De az udvar németiségével telített tanácsosok esetleges véleménye semmiképen sem fedné a nemzet igazi akaratát, sőt elferdítene a történeti igazságot is, hogy t. i. a magyar nyelv abban az időben elég fejlett volt s elég kiterjedt irodalommal is bírt. Dr. Herczegh Mihály erre a kérdésre nézve ezeket írja (A magyar államnyelv jogai): „Nem lehetett kétkelkedni, — ugymond Horváth Mihály, — hogy azok a nemzetiségük iránt részben már elhidegült urak a császár ama kérdésére: alkalmas-e a magyar nyelv az ügyvitelre? tagadólag fogtak válaszolni. Kivált mikor e kérdésnél a német nyelv még távolról sem érintetett s ama kérdés horderejét csak a megszokott latin és szokatlan magyar nyelv közti választásra vélték kiterjedni. („Vasárnapi Ujság“ 1868. évi 8. sz. 91. lap.) Ha József császár ez ügyben egész nyíltsággal jár el s világosan kijelenti, hogy elhatározott akarata a holt latin nyelvet kiküszöbölni, a tanácsosoknak pedig a magyar és német között kell választani: fel nem tehető, hogy a kormányzások tagjaiból annyira kivészett volna már a hazafiaság, hogy nemzetiségük, nemzeti nyelvük iránt

árulókká aljasuljanak. Az egy Inczédyn kívül, kit Trencsénmegye az 1790. márcziusi közgyűlésen a hazát hízeltetésével nagy nyomorúságba döntő tanácsosnak és bárkivel párhuzamba tehető gonosztevőnek nevez. (Magyar tud. akademia értesítő 1867. február 17-én. 150. lap.) Az udvari kancellária tagjai bár nem fektettek nagy súlyt az alkotmányos jogok gyakorlására: de midőn a nemzeti nyelvet veszélyben látták, hazafias, meleg érzéssel felszólaltak és minden körülmények között magyarok kívántak maradni. Megemlítendő itt különösen gróf Esterházy Ferencz udvari fő-kancellár, akihez a megyék fordultak s aki hazafias kötelességét becsülettel és dicséretre méltóan teljesítette.“

József császár elrendelte, hogy a német nyelv úgy a közigazgatás, valamint az igazságszolgáltatás nyelve legyen, a tisztviselőknek pedig meghagyta, hogy a német nyelvet három év alatt tanulják meg és hogy a jövőben senki sem kaphat hivatalt, aki nem tud németül. Az iskolákba is bevitte a német nyelvet II. József s a püspököknek meghagyta, hogy csak oly papokat neveljenek, akik németül tudnak. A mágnások megijedtek, hogy idegen, német hivatalnokok és tisztviselők jönnék az országba, de a király leiratot intézett a vármegyékhez, amelyben megnyugtatta őket, hogy nem fogja a hivatalokat idegenekkel betölteni.

A broszura emez adataira már a II. fejezetben a Slov. Nov. megtette helyreigazító észrevételeit s így nekünk nem maradt sok mondani valónk, sőt bizvást mellőzhetők is a hozzászólást, ha épp ezt a kort nem kellene a történeti igazság világitásában egész valójában bemutatni.

A nemzeti nyelv érvényesüléseért csaknem négy századig tartó küzdelmünk a nemzeti királyság bukásával kezdődik. A Habsburg-család trónralépésével hazánk majdnem észrevétlenül siklik a reális függetlenség talajáról a jogi önállóság terére. Mig egyrészt királyaink a jogi függetlenség folytonos megnyirbálásával nemzetünket az örökös tartományok népeivel politikailag és társadalmilag minél szorosabb kapcsolatba hozni igyekeznek, addig másrészt a magyarság törekvése, hogy e kapcsolatot minél lazábbá tegye s lassanként — fenntartva a király személyének közösségét — hazánkat a mohácsi vész előtti helyzetébe visszajuttassa.

E két különböző törekvés volt okozója ama 185 esztendeig tartó ellentéteknek, melyek nemzet és király között egyre felmerültek s amelyek hazánkat mondhatnám jobban sujtották, mint maga a török hódoltság. Mivel a nemzeti lét főfeltétele a nyelv, vagyis a nyelv az, mely az egy fajhoz tartozókat nemzetébe tömöríti, a függetlenség letörésének egyik leg-hathatósabb eszköze a nyelvnek, ha nem is teljes megsemmisítése, mert ez lehetetlenség, legalább minél szűkebb körre való szorítása, illetőleg érvényesülésének korlátozása volt az első Habsburgok legfőbb igyekezete. Így történt, hogy a magyar nyelv, mely a nemzeti királyság korszakában, mint a magyar állam nyelve, minden tekintetben hű kifejezője volt a nemzeti életnek, I. Ferdinándtól kezdve a közéletből, az államkormányzás teréről mind jobban kiszorított s helyébe a latin tétetet a magyar állam hivatalos nyelvévé. Hogy az önállóságukra, faji tulajdonságaira és nyelvére — mint függetlenségének legkritikusabb kifejezőjére — annyira büszke magyarság miért nem opponált a magyar nyelv kvázi degradálására ellen, annak oka egyszerűen abban rejlik, hogy a latin — mint az akkori világ művelt nemzetének összekötő kapesa — hazánkban is nagyon el volt terjedve, sőt a nemzeti királyság idejében is gyakran képezte az országgyűlések tárgyalási nyelvét. De bár a magyar nyelv mint a Dieta és kormányhivatalok nyelve megszűnt is funkcionálni, méltó helyét, a magyar szabadság bástyáiban, a vármegyékben mindvégig megtartotta. A magyar család, főúri vagy köznemes, szegény rőghöz kötött pör, vagy gazdag polgár egyaránt magyarul érzett s örömeinek és bánatának Arpád zengetes nyelvén adott minden időben kifejezést.

Száznyolezvan esztendei keserű tapasztalatok meggyőzték a bécsi kormányt arról, hogy Magyarországon erőszakkal semmiféle hatalom sem boldogulhat. De a tapasztalatok, sajnos, még mindig nem érelték meg a kormányban azt az elhatározást, hogy a dinasztia erejét a nemzeti élet és erő fejlesztésében keresse. A cél még mindig ugyanaz maradt és 1711. csak az eszközök megválasztásában képez forduló pontot. Az *erősök politikáját a keztyis kéz politikájá váltja fel*. A dinasztia és nemzet közeledése nem jelenti egyszersmint az eszmék köze-

ledését, mert a „Gesammtreich“ ideájáról az uralkodó család lemondani nem képes. Ez a gondolat hatja át a 1711. után keletkezett összes intézményeket. Természetes, hogy a magyar nyelv elnyomásának mód-szerében is változás történik. A gondolkodás, a divat, a magyar karakter eminenter nemzeti jellegének megváltoztatása képezi az udvar főtörekvést.

A magyar főurakat az udvarhoz édesgetik, megkedveltetik velük az idegen szokásokat, nyelvet, kulturát, a spanyol és francia etikettet. *Szóval puhítani igyekeztek azokat, kiket 200 esztendői erőszak sem volt képes megtörni.* S mindez egy gondosan precizizozott és körülírt cél érdekében történik: a nemzeti nyelv és gondolkodás narkotizálásával elatlatni a magyar nemzeti szabadság és az ősi intézményekhez való görösös ragaszkodást.

E gondolatról Mária Terézia sem szabadulhatott, bár az 1741—42-diki események nemzetünk iránti örök hálára kötelezte is minden nemesre és jóra hajló női szívét. Ernyedetlen kitartással kutatta azt az utat, melyen a magyar szív, a bécsi főfogás részéről, a legjobban megközelíthető. Ebbeli törekvésében nagy segítségére volt női találékonysága és finom tapintata. A magyar arisztokrácia előtt megnyitotta fényes udvarának szalónjait. Aki egyszer a Burg küszöbeit átlépte, aki a bájos udvarhölgyek varázsával egyszer megismerkedett, annak szíve nem tudta többé nélkülözni a Burg illatos légkörét. A jószívű királynő kitűnő házasságközvetítőnek is bizonyult. A magyar mágnásoknak idegen, legtöbbször német feleségeket szerzett. Ezek azután befejezték azt, amit az udvari élet megkezdett. A magyar testőrség felállításával is a germanizálást szolgálta Mária Terézia. Mert a magyar testőr vagy katona így német maradt mindvégig, vagy pedig odahagyta a katonai pályát, hazament és otthon, akaratlanul is, terjesztője lett a német nyelvnek, szellemnek és szokásoknak. És Mária Terézia el is érte célját: a magyar arisztokrácia teljesen elnémetesedett, elfelejtette nyelvét, hűtlen lett ősi, nemzeti szokásaihoz és fitymálólág nézte le a magyar hazához és a szabadság régi intézményeit dicsőíteni meg nem szűnő köznemességet. *A magyar nyelv tehát a főnemesség köréből teljesen kiküszöbölte.*

Az országgyűlések nyelve a latin lévén, a hazai nyelv a köznemesség kuriájába és a pórok vityillóiba került és kapott menhelyet. Örök érdeme e két néposztálynak, hogy a nemzeti érzés eme tökéletes „debaclé“-jában, őszinte lelkesedéssel, igazi magyar hévvel karolta fel a nemzeti nyelvet s a vele egy testet képező nemzeti lét fenségese eszméjét. E két néposztály, valamint néhány lelkes író állásfoglalása élő protestálás volt a királyi udvar és a főnemesség né-

metesítő törekvéseivel szemben, — protestálás, mely egyelőre nem vág ugyan meg éles karddal, de melyet sem erőszakkal, sem pedig keztyűs kézzel elnémitani nem lehet.

A keztyűs kéz politikája Mária Teréziával együtt száll sirba. Fia és utóda, II. József, az osztrák centralizáció és a felvilágosodott abszolutizmus legtipikusabb alakja. II. József célja: egy hatalmas, nyelvben, kulturában és aspirációkban egységes Ausztriát teremteni, az egyes népek történelmi fejlődésére vagy jogi helyzetére való tekintet nélkül. Az állami önállóságot a népjólét emelésével akarta kárpótolni és általános boldogulás előkészítése céljából adta ki hires rendeleteit is. Ideálja a centralizáció és ennek szolgálatában a germanizálás, továbbá a közteherviselésnek, mint az egyenlőség előfeltételének fokozatos megvalósítása. Azzal, ami ezen kívül esik, mint pl. mult, szent hagyományok, nemzeti karakter stb. egyáltalán nem törődik. II. József uralma a magyar nemzeti szabadság és a magyar nyelv elnyomásának és semmibe vevésének klasszikus korát képezi. A centralizáció érdekében kiadja a német nyelv tanítására vonatkozó rendeleteit s levele kijelenti, hogy úgy a kormányhatóságok, mint a vármegyék protestálását teljesen figyelmen kívül fogja hagyni. Ezentul közhivatalt csak az viselhet, aki a német nyelvet tökéletesen bírja: a latin és magyar nyelvek a közélet teréről teljesen leszorítottak.

Ez erőszakosságok felélesztik a keztyűs kéz politikája által narkotizált nemzeti érzület még ott és még azoknál is, ahol és akiknél az már véglegesen elaludni látszik. Az erős akció megfelelő reakciót szül: mint a kigyótól megmárt ember sziszzen fel az egész nemzet szabadságának és nyelvének eme frappáns megsértésére s míg eddig a megszokott és a kuriális stílusra annyira alkalmas latin visszaállítását kérték csak, most ellenállhatatlan vágy támad a kebeleikben, amely mind hangosabban követeli a magyar nyelvnek, mint a nemzeti lét leghévíbb kifejezőjének, régi jogaiba való visszahelyezését. A nyomás alatt a magyar irodalom aranykorszakának előhírnökei jelennek meg a borus láthatáron s lelkes szavakkal hirdetik a nemzeti nyelv érvényesülésének közeli jövőjét. Mindenki érzi, hogy a német nyelv uralma a nyolczszáz éves magyar nemzet bukását jelenti s hogy e nyelv uralma alatt a nemzet száműzve van s hontalan saját hazájában. Amíg tehát Mária Teréziának gyöngédségével sikertűl lethargiába meríteni e nemzetet, addig II. József drasztikussága adja meg az impulzust azon hosszú küzdelemhez, amely a későbbi három uralkodó alatt diadalról diadalra viszi a magyar nyelv érvényesülésének szent ügyét.

A tót pénzintézetek.

A Slov. Týžd. a tót pénzintézetek 1905. évi állapotáról cikkezvén, azt írja, hogy az érdeklődés ezen pénzintézetek iránt évről évre növekedik. A mult évben Tréncsében alapítottak tót bankot s ezzel most már 20 tót pénzintézet van, amit a czikkíró következőképpen sorol fel: Perse a cseh-tót czikkíró a többi pénzintézeteket, mivel magyar, illetve zsidó kézben vannak, nem veszi tekintetbe, azok reá nézve nem léteznek. A tót ne vigye a magyarhoz, zsidóhoz megtakarított garasait, kölcsönt se kérjen tőlük, hanem csakis tóttól. Mert ez kell a tótnak, ettől lesz boldog a tót Azt elfelejti a jámbor tótdoska, hogy a Felvidéken élő tót kereskedők, iparosok stb. szívesen látják a magyar és a zsidó vevő és rendelő pénzt is, azután meg, ha a tót fücska fölseperedik, iskolákat végez, szívesen vállal akár Debreczenben is többé-kevésbé zsiros hivataloskát, maga Hodzsa Milán pedig, a „Slov. Týžd.“ kiadótulajdonosa és főszerkesztője, hiven és buzgóan vette föl a magyar parlament kasszájából meg sem is szolgált orsz. képviselői díját. — A „Tátráról“ is megemlékezvén, azt mondja a czikkíró, hogy kezd már kieviczélni a kritikus helyzetből s ismét megszilárdul az iránta való bizalom a tót nép körében. A rózsahegy „Uvorná Banka“ is szemlátomást gyarapszik. Kifogásolja a czikk, hogy egyik-másik tót pénzintézetnél még most is az a rossz szokás dívik, hogy kisebb kölcsönökért 8% kamatot szednek. Hát biz ez abuzus, amely a törvénybe is ütközik; bár ugyancsak a „Slov. Týžd.“-ben régebben azt olvastuk, hogy némely tót pénzintézetnél 12—14%-ra rug a kamat egyéb költségekkel együtt s mi azt is tudjuk, hogy vannak tót urak, a tót nép védő barátai, akik pénzért írják meg a szegény tót atyafi váltóját és ugyancsak pénzért zsirálnak, prolongálnak is, úgy, hogy ezek a költségek a kölcsön jelentékeny részét fölemésszék s a tót atyafi a kölcsönvet 100 korona helyett csak 70—80 koronát visz haza a tüszőjében, a halinaujban vagy a tarisznyában, ki hogy. Ez szintén elavult, de meg-megújuló rossz szokás s így a czikkíró aligha állíthatja tiszta lelkiismerettel, hogy e tót pénzintézetek a tót népre nézve ellenséges és uszorás pénzintézetek karmai közül kimentik; aztán meg hiába, a tót ügyvéd stb. is kedveli a bankigazgatói, takaréktári, ügyési s mi egyéb nem sok munkával, de némi jövedelemmel járó állásokat, már erre való tekintettel is jó lesz Sárosban, Nyitrában, Pozsonyban s mindenütt alapítani tót pénzintézeteket, mert ott mindenütt vannak barátjai, védelmezői és bankdirektorjelöltjei a jó tót népnek. — Még jó tanácsos is látja el a cseh-tót czikkíró a tót pénzintézeteket. Valóságos finánczszeni ez az ur. Csehországban, azt mondja, a cseh pénzintézetek szövetsége léptek egymással, tegyék hát ezt a tót pénzintézetek is s ne az ellenséges érzelmű budapesti bankokkal és egyéb pénzintézetekkel lépjenek üzleti összeköttetésbe, hanem a prágaiakkal, amelyek barátságos érzellemmel viseltetnek a tótok iránt. Hát uram, Hodzsa Milán uram, ha magának és a maga nyomatott papirosának semmi sem kell, ami magyar, úgy hát pakkoljon össze s menjen ki maga is Prágába, mert a maga boldogító, de meglehetősen ostoba és

vakmerő eszméi nem kellenek itt senkinek. A senmi, ha valamivé lett, előbb-utóbb ugys semmivé lesz, ha mindjárt orsz. képviselőnek is választották.

Magyar nemzeti közművelődés.

IX.

Nemzeti érzés.

Attértünk most a programra, melynek megvalósítását legszentebb feladatunk tizzi a közművelődési egyesületek szövetsége s melynek minden egyes pontja a magyar haza érdekét fogja majdan istápolni. A szövetség programjának első és legjelentékenyebb pontja, melynek sikeres megoldásától függ leginkább a magyar nemzeti állam kialakulása, ereje és életjövője, az a nemzeti érzés ápolása és ébrentartása. Valamely nemzet polgárait szorosan fűzik egymás mellé a nemzet tradíciói, az ősi nyelv, szokások, alkotmányos törvények; de semmiféle erő nem szolgálhat oly intenzív kapcsolatot, semmiféle hatalom nem nyújt oly erőt, biztonságot, békés egyensúlyt a nemzet beléletében, mintha szorosan a nemzet lelkében gyökeredznék az összekötő szálak, mintha a benső egyetértést, összehangolást az igazi nemzeti érzés hozza létre.

Viselt háboruink eklatáns példákat szolgáltatnak arra, hogy oly nemzetiségek, melyek hazánk testébe nemcsak fizikailag bekelelődtek, de lelkiileg, nemzeti érzésben is összefortak velünk, azok ép oly erős védbástyát szolgáltatnak nekünk, mint akik a tősgyökeres magyar nemzetiséget vallják.

Sőt ha a hazánkban egykor uralkodó belviszályok csiráját, fejlődését és megszűnését vizsgáljuk, azt tapasztaljuk, hogy a legnagyobb fondorkodások, áskálódások is legáltalánosan törtek meg ama testvéreink önértetén és hazafiságán, kiket nemcsak a haza földje, de a nemzeti érzés forrasztott velünk össze. Azért bármily sürgetőnek és nélkülözhetetlennek találjuk is a legszélesebb körű magyarosítási akciót, előbbreválnak kell tartanunk azt, hogy a hazánk területén élő idegen nemzetiségű lakosoknak jóakarátát, lelkiét nyerjük meg hazafias ügyeink előmozdítására és elsősorban szívükbe oltuk a magyar hazához való rendíthetetlen és kitörölhetetlen ragaszkodást, amely ragaszkodás erős támaszunk lesz hazafias akcióinkban még akkor is, ha e nemzetiségek tótul, románul vagy szászul, de mindenképen magyaroknak vallják és érzik magukat.

Egyébiránt pedig kétségbevonhatatlan, hogy ha e szent nemzeti érzés gyökeret vert majd a nemzetiségek kebelében, ugy majd magától s eredményesebben indul meg a magyarosítás folyamata is. Közvetlen példát találunk itt a mi békés, felvidéki tótjaink között. Az oly helyeken, hol a bujtogató agitátorok fészkelődése a hazafias éberségén s e nemzetiségünk jóhiszemű meggyőződésén megtörtött, ott a felvidéki tótok, noha a magyar nyelvet még nem bírják, testtel, lélekkel magyar hazafiaknak vallják magukat s szinte örömet nézik, hogy gyermekeik — kényszerhatás nélkül — lassanként nyelvben is magyarokká lesznek.

A nemzeti érzés ápolása és ébrentartásán körül nagy feladat hárul az egész magyar társadalomra, mert a nemzeti érzés bensővé,

igazgá és közössé csak akkor lesz, ha az egész társadalom, mint egy ember, tehát ugy az intelligencia, mint a köznép, az élet minden körülményei között, a közéletben, mint a magán érintkezésben és a családi lthelyen is mindenkor a magyar érzést ápolja, minden gondolatában, cselekedetében a magyar Góniusz sugallatát követi s irtózással fordul el mindattól, ami a szent nemzeti érzést sértené, ami annak éltető fényét elhomályosítani akarná.

Természetes, hogy a nemzeti érzés ápolásában a legnagyobb cselekvési köre az iskolának van, mint amelyben tulajdonképen megújítják a lelki élet kapuit s fogékonyá teszik az emberi lelket azon eszmék és érzések iránt, melyek az embert emberré, elsősorban pedig hazájának hasznos polgárává és önfelelőző hazafivá teszik. Azért a társadalomnak elsőrendű kötelessége, hogy az iskolával ugyszólván karöltve mtküdjék a nemzeti érzés ápolásában. Messzeható eredményét látja majd a társadalom, ha a hazafias ünnepek rendezésében méltó szerepet juttat az ifjuságnak, anélkül azonban, hogy tápot nyujtson annak, miszerint a pártszervevények által előidézett, sokszor személyes jellegű tüntetésekre is belevonná a komoly cselokra törekvő ifjuságot.

Dusan kamatozónk a hazafias érzés és magyar kultura fejlődésében, ha a társadalom lehetőleg gyakran történelmi tárgyú pályatetelekkel hazafias munkálkodásra, a lettint féltésnek emlékének ébrentartására és így önművelődésre is buzdítaná az ifjuságot. Lélekemelő dolog volna s a hazafiság tüzet élesztőnek a társadalom az ifjuságban, ha ezzel időnként és alkalomszerűleg felkeresné hazánkban az összes u. n. „történelmi helyeket“, nagy államférfiak, megdicsőült hőseink és elhalt nagyjainknak lakó- és szülőhelyét s ott, míg egyrészt kegyelettel adóznék azok emlékezetének, más részt kitűrhethetetlen vésné azok neveit és tetteit az ifjuság emlékezetébe. Nemzetiségi vidékeken magyar feliratu emléktáblákat és emlék oszlopokat kellene felállítani, hogy idegen nyelvű testvéreinknek is a haza nyelvén hirdessék örökkön a magyar faj dicsőségét, lángoló hazaszeretetét s így mintegy áttűttenék azok lelkébe is a nemzeti érzést.

Ilyen helyeken rendkívül fontos és áldásos következményekkel jár a hazafias ünnepek minél gyakorrabbi rendezése.

De nem szabad megfeledkezni a nemzet napszámairól, kik az apró eseményeket már ugy bosátják ki a népispolákból, hogy képzelemvilágukban élénken ének hazánk történelmének nagy eseményei és dicső hősei s így lelkük már fogékonyabbá van téve a a legszebb hazafias érzések iránt; ellenben ostorozni kell ama néptanítókat, kik némely nemzetiségi vidéken maguk is zsoldjába szegődtek egyes lázító agitátoroknak.

Fejleszteni kell a nemzeti irodalmat s a középiskolai ifjuságot el kell látni oly hasznos és szórakoztató könyvekkel, melyek a nemzet dicsőségéről, vérértáta földjéről regélnek s megjelölik az irányt, melyet az ifjuságnak követni kell, hogy hazánk ismét visszanyerje egykori fénykorát. Fordítanak le e könyveket a nemzetiségek nyelvére is, hogy akik nem értik jól anyanyelvünket, saját nyelvükön okuljanak belőlük.

Használjuk szeretettel és következetesen nemzeti színeinket, rendezzünk országos ünnepeket, melyeken a Himmusz és a Szózat akkordjai ihlessék meg az ünneplő közönséget. Igyekezzünk művészetünknek faji jellegét biztosítani, támogassuk azok művészeket, kik művészetükben legfőképen a nemzeti jelleget töreköznek érvényesíteni; műveik reprodukciójával áraszuk el az országot; magyar történelmi tárgyú színműpályázatokkal fejlesszük a nemzeti színműirodalmat, szóval kövessünk el mindent, egyenként és együttesen, hogy ne legyen a haza földjén lakó polgárok között semmi elválasztó elem, de kapcsoljon össze bennünket igazi nemzeti érzésben a közös haza szeretete.

Megyei élet.

A bizottsági tagok bizalmas értekezlete.

Turóczvármegye közönsége a f. évi január hó 8-án tartott közgyűlésén azt a határozatot hozta, hogy az újonnan kinevezett főispánt törvényesnek el nem ismeri, tisztviselőt a neki való engedelmesstégtől eltiltja és őt nem installálja.

Köcsön Lajos főispán azonban a január hó 13-án megtartott közgyűlésén megjelent 14 bizottsági tag előtt az esküt letette, törvény szerint installáltatott és ő állását el is foglalta.

F. évi január hó 23-án a vármegye közönsége ismét közgyűlést tartott. Még pedig egyenmásután kettőt. Egyet a főispán elnökléte alatt, a közgyűlési teremben; a másikat az alispán elnökléte alatt, annak hivatalos helyiségében. De ezeket megelőzőleg bizalmas tanácskozás volt, amelyen már fölmerült az a kérdés, hogy nem-e lenne célszerűbb a vármegyei tisztviselőket a nemzeti ellenállás folytatásából kikapcsolni, minden egyes tisztviselő tejszésére bizoni, hogy engedelmeskedik-e az új főispánnak, vagy sem. Ez a kérdés annak idején a közgyűlést megelőző értekezleten szavazás alá került, de a nagy többség ugy nyilatkozott, hogy a tisztviselők a közgyűlés tiltó rendelkezése alól ne mentessenek föl.

Amikor az alispánnál tartott gyűlés ezen határozatot magáévá tette, még annak a reménye kecsgetett mindnyájunkat, hogy az ország egyhangu megnyilatkozása akkora imponáló erővel fog hatni, hogy ennek sulya alatt a nemzeti követelések teljesíttetni fognak.

Csakhamar tisztán állott azonban, hogy ez hiu remény volt, amelyet a bekövetkezett események keményen lezafoltak.

A körülményeknek ilyen fordulata mellett még hangosabban nyilatkozott meg annak szűksége, hogy a vármegyei tisztviselő helyükön megmaradjanak és ne tegyék ki a vármegyét annak, hogy idegen emberek foglalják el helyeiket, olyanok, akik a mi viszonyainkat nem ismerik, a kiket mi sem ismerünk és akik a legjobb indulat mellett sem képesek intencióinknak megfelelőleg munkálkodni.

Ennek a hangulatnak adtunk kifejezést *Az utolsó órában* című közleményünkben, amelyben rámutatva a bekövetkezendő izgalomra és lehetetlen állapotra, magunk is azt javasoltuk, hogy a vármegye közönsége az

utolsó órában mérlegelje még egyszer a helyzetet és tisztviselőit mentse föl a tilalom alól.

A vármegyei tisztviselők már a múlt héten, szombaton, gyűlést tartottak, amelyen Beniczky Kálmán alispán kivételével, a többi tisztviselő az ellenállás abbnahagyása mellett nyilatkozott.

A mindinkább terjedő hangulat hatása alatt Klímó Vilmos bizottsági tag bizalmas értekezletre hívta egybe a törvényhatósági bizottsági tagokat a. hó 20-án délutánra, a vármegyei ház nagytermébe.

A meghívásra mintegy 50 bizottsági tag jelent meg, elmaradásukat is többen igazolták. A tót bizottsági tagok közül senki sem jelent meg.

Klímó Vilmos, akit a jelen voltak egyhangulag kértek föl az értekezlet vezetésére, részletesen ismertette a helyzetet és azokat a körülményeket, amelyek indokolták tették a mai értekezletnek egybehívását. Véleménye szerint a vármegyei tisztviselők fölhatalosodásának az ellenállás alól, hogy a kinevezett és már installált főispánnak megtagadják az engedelmességét. A megváltozott viszonyokra, valamint arra való tekintettel is, hogy az ugynevezett jóléti bizottság működése meddő maradt és így a vármegye közönségének nincs módjában elmozdítandó tisztviselőit kártalanítani, kimondani kíváná, hogy a tisztviselők a főispán törvényes rendelkezéseit a közigazgatás akadálytalan lebonyolítása szempontjából teljesíthetik.

Klímó Vilmos elnök beszédét általános helyesléssel fogadták a megjelentek. Csak 1—2 ellenző hang hallatszott és majdnem bizonyosra volt vehető, hogy ez a javaslat nagy többséggel fog elfogadhatni. Ezt a reményt még jobban fokozták a felszólalók, akik közül először Holbay Lajos bizottsági tag jól átgondolt beszédében csatlakozott az indítvány elfogadásához. Velits Kálmán sem mondott semmi olyant, amivel az indítvány elvetését ajánlotta volna. Csak az indokolás ellen tett kifogást. Egyrészt, hogy a töröczi jóléti bizottság munkássága nem volt meddő, mert erre a célra már eddig is tekintélyes összeg gyűlt egybe; másrészt, mert az országos alapnak is módjában van az elmozdítandó tisztviselőket kártalanítani. Azt azonban ő is elismerte, hogy Turóc vármegye különleges helyzetére való tekintettel mérlegelni kell, hogy nem-e jobb, ha a már kipróbált tisztviselők maradnak meg helyeikön. Michnik Vilmos bizottsági tag következetes akar maradni. Ha a bizottsági tagok és tisztviselők január hó 8-án meg 23-án is úgy találták, hogy az ellenállásban részt kell venniük a tisztviselőknél, semmi okot sem talál ezen határozatnak megváltoztatására. Bulyovszky Simon, az ifjabb meg az idősebb is, Klímó indítványának elfogadása mellett szólaltak föl.

Berez Gyula kir. tanfelügyelő, bizottsági tag a kérdést más szempontból fogja föl, mint az előtte szólók. Szerinte a vármegyei tisztviselők, mint választott hivatalnokok, természetesen irányítói a vármegye közönsége hangulatának. Amikor az országos közvélemény hatása alatt az ellenállást elhatarozták és erre a megye közönségét, a bizottsági tagokat is megrázták, legjobb belátásuk szerint jártak el. Ehhez következetesek is maradtak. Azonban azóta a helyzet megváltozott és a vármegye jól felfogott érdekében nem arról kellene most tanácskozni, hogy a tisztviselők

telmentessenek-e a tilalom alól, vagy sem, hanem azt kell eldönteni, hogy engedjük-e tisztviselőinket helyükről távozni akkor, amikor reájuk a legnagyobb szűkségünk van, hogy a vármegye eddigi politikájában változás elő ne állhasson, hogy a hatalom esetleges tulkapásaival szemben legyenek embegek reink, a kikben megbizunk és akik enyhíteni lennének képesek a bekövetkező bajokat. Azt indítványozza tehát, hogy kérsenek föl a vármegyei tisztviselők, hogy még egyéni meggyőződésük ellenére is, a vármegye jól felfogott érdekében, maradjanak meg mai állásukban és teljesítsék a főispán törvényes rendelkezéseit.

Beniczky Kálmán alispán úgy tudja, hogy a mai bizalmas értekezlet gondolata a vármegyei tisztviselők köréből indult ki. Mielőtt a tárgyhöz szólana, azt szeretné tudni, hogy mi indította a tisztviselőket ezen lépésre.

Csepessányi Sándor tb. főjegyző erre részletesen felsorolta azokat az okokat, amelyek nyomása alatt a tisztviselők értekezletet tartottak és abban állapodtak meg, — Beniczky Kálmán alispán kivételével — hogy hajlandók a főispán törvényes rendeleteit teljesíteni. A tisztviselőket ezen elhatározásukra első sorban a vármegye közönségének érdeke vezette; de szem előtt tartották azt is, hogy az ellenállás folytatása a tisztviselőket eltiporná, anélkül, hogy ezzel a nemzeti ügynek bármilyen szolgálatot teljesítettek volna. Még nem látja elérkezettnek azt az időt, amikor minden áron bele kellene nyugodni a tisztviselőknél a maguk és családjuk megsemmisülésébe. Másrészt megvallja, hogy a kérdés anyagi oldala is érzékenyen érinti a tisztviselőket, mert nem lát semmi garanciát arra, hogy az elmozdított tisztviselőkről és családjairól gondoskodás történjék. De hozzájárult ezen határozatok meghozatalához az is, hogy Kőcsön Lajos főispán, a vármegyei tisztviselőkkel szemben, igen tapintatos és konziliáns magatartást tanúsított (Közbekiáltások: No csak dicsérje!) és még azt sem torlta meg, hogy a megyei tisztviselők a közigazgatási bizottság ülésén, amely pedig nem politikai terrenum, nem jelentek meg.

Beniczky Kálmán alispán a vármegye nemzeti ellenállását a f. évi január hó 8-án meghozott határozattól kezdve a legrészletesebben ismertette. A leghatározottabban elítéli a vármegyei tisztviselők kezdeményező lépését, mert az ország helyzete a határozat meghozatala óta nemcsak hogy nem javult, de rosszabbodott. Most meghátrálniok nem férfias eljárás, ez valószínűs gyávasság. És ha Turóc vármegye történetében szígyenkezve olvassuk, hogy a megyei urak 1821-ben a hatalom parancsára tartottak újonezozást, épp úgy szígyenkezve fogják utódaink olvasni azt is, hogy a mai nemzedék meghódolt a hatalomnak. Ami pedig a tisztviselők kártalanítását illeti, tudatja, hogy két évre évi 20.000 korona rendelkezésre áll, amely összegből azok a tisztviselők nyernekn majd segélyt, akik arra rászorultak, annyit, hogy megélhessenek. Indítványozza végül, hogy a vármegye közönsége maradjon meg eddigi elhatározása mellett. Ha pedig ez nem történjék meg, úgy ő nem azonosítja magát a vármegye közönségével és állásától visszavonul.

Mintthogy ezekkel a felszólalásokkal a tárgy teljesen ki lett merítve, Klímó Vilmos elnök szavazásra bocsátotta a kérdést.

Amellett, hogy a tisztviselők a közgyűlés tilalma alól feloldassanak, szavaztak 19-en; ellene szavaztak 24-en. Beniczky Akos főjegyző és Ujhelyi Attila főszolgabíró nem szavaztak. A szavazatra jogosult vármegyei tisztviselők többsége a felmentés mellett szavazott.

A szavazás eredményének összeolvasása után kimondotta az elnök, hogy az értekezlet öt szótöbbséggel úgy határozott, hogy tisztviselőinek továbbra is megtilja, hogy a főispán rendelkezéseinek engedelmeskedjenek.

* * *

És ezek elődása után méltán felvethetjük a kérdést, hogy volt-e szűkség erre a bizalmas értekezletre? A mi nézetünk szerint a bizalmas értekezlet azért hivatott össze, mert a bizottsági tagok és a vármegyei tisztviselők hangulata után azt kellett következtetni, hogy a vármegye közigazgatásának zavartalan folytatása szempontjából azt kívánják, hogy a tisztviselők helyeikön megmaradjanak, hogy a közgyűlés tilalma alól feloldassanak. Ez a körülmény indokoltá tette a bizalmas értekezlet összehívását és megtartását.

A bizalmas értekezletnek elegendő lett volna tudomásul venni a tisztviselők szándékát, mert a mint Cserei bizottsági tag rövidesen megjegyezte, fölsőleges a szavazás, mert előre látható, hogy a tisztviselők a törvényes rendelkezéseket teljesíteni fogják.

Az értekezlet az alispán lelkes éljenzése mellett ért véget.

Ezt követőleg a megyei tisztviselők tartottak értekezletet.

Távozó tisztviselők.

A vármegyei tisztviselők f. évi február hó 18-án megtartott értekezlete után már is bizonyos volt, hogy Beniczky Kálmán, a vármegye alispánja, állásáról le fog mondani. Ezt különben azon alkalommal ki is jelentette. Beniczky Kálmán alispánt lemondásának fenn tartásában a február 20-án megtartott bizottsági és tisztviselői értekezlet még jobban megerősítette, sőt azt siettetette is, mert a tisztviselői kar nélkül teljesen céltalan lett volna minden további ellenállási kísérlet. A körülményeknek ilyen fordulata mellett a visszavonulás elkeltethető nem volt.

Az alispán lemondását február 21-én délelőtt már benyújtotta a vármegye közönségéhez ezimezve és kijelentve, hogy az naptól kezdve nem tekint magát a vármegye alispánjának.

Beniczky Kálmán távozását mindenképpen sajnáljuk. Leginkább pedig azért, mert éppen az ő nyugodt és mérlegelő politikájának volt eredménye Turóc vármegyének eddigi mérsékelt magatartása. Éppen ezért ismételtük, őszintén sajnáljuk távozását, mert vele egyúttal határozottabban láttuk volna biztosítva nemcsak a közigazgatás menetét, de a vármegye közönségének mérsékelt magatartását is.

Mintthogy az alispánnak törvényes helyettese a főjegyző, egyelőre semmi szükség sem mertül föl helyettesítése iránt. Az alispáni hivatal vezetését dr. Beniczky Akos főjegyző már átvette.

Itt jegyezzük meg, hogy Keviczky István árvaszéki elnök, aki már hónapok óta gyengélkedik, nyugdíjaztatását kérte. Keviczky Istvánna a vármegye egyik legbuzgóbb tisztviselője válik meg a közönség szolgálatától. Mint mosóc-zniói járási főszolgabíró, majd

mint vármegyei főjegyző és árvaszéki elnök mindenkor a leglelkiesmeretesebben teljesítette hivatalos teendőit, amiért a vármegye közönségének osztalan elismerését és szeretetét érdemelte ki. Mint ember pedig egyenes és szelid lelkületéért mindenki nagyra becsülte. Távozása tehát nagy veszteség közigazgatásunkra.

A Národnie Noviny.

A N. N. nagy keserűséggel vesz tudomást a vármegyei tisztviselők elhatározásáról. Persze, persze, azt szeretne volna, ha a vármegyei tisztviselői állásokat soraikból lehetett volna betölteni és így megalakítani az első *Okoliet*. Ez a hiu ábránd azonban csak fellegvár volt, amely elszlott, mint a buborék, mert a vármegyei tisztviselők józan gondolkodása megtalálta azt az utat, amelyen haladra, a mai válságos pillanatokban leginkább lehetnek szolgálatára a vármegye közönségének. A N. N.-t még az is nagyon bosszantja, hogy a tisztviselők elhatározását a megye közönségének többsége is helyesli. Ezt már alig képes elviselni, mert ez annak a bizonyos jele, hogy a mérsékelt hangulat a vármegye lakói között is biztosítva van. Már csak nyugodjék bele a változhatatlanba, mert mi még az ő kedvéért sem fogjuk átengedni poziczióinkat.

A megyei vagyonkezelés vizsgálata.

Köcsön Lajos főispán tájékozódni kívánván a községi számadások és a vármegye vagyonkezeléséről, a beszercebányai pénzügyigazgatóság számviteli főnökével vizsgálatot tartatott, amely alkalommal több kisebb-nagyobb mulasztásnak jöttek nyomára. Ezen körülményről, a budapesti lapokban megjelent közlemények alapján a N. N. is nagy kárörömmel emlékezett meg és olyan kommentárral kísérte, hogy *ez még nem minden*, mert még ezután jön a java, amelynek sulya dr. Lax Adolf, megyei tisztí főügyész terhelte. Utána járva a dolognak, azt az értesülést nyertük, hogy a vizsgálat során, *de másnévt sem*, dr. Lax Adolf terhére semmi szabálytalanság sem merült föl és így a N. N. régi bűnébe esett vissza — nem mondott igazat. Lapunk zártakor olvassuk, hogy *ez a tévedés* és a N. N. ma megjelent számában maga is beismernte, amit meglegegedéssel veszünk tudomásul.

H I R E K.

Felvidéki hazafias pénzüntézetek szövetsége, mely most egy éve alakult meg, tegnap Zsolnán tartott ülésén mondotta ki feloszlását. Annak idején bőven ismertettük azokat az okokat, amelyek ezen szövetség megalakítását javasolták. Szép reményekkel indult meg a mozgalom, de a beállott politikai zavarok nem engedték, hogy működése nagyobb mérvet öltessen. A megalakítására fordított fáradság azonban így sem volt kárba vesztett munka, mert az a cél, amelyet a szövetség maga elé tűzött, már is megvan valósitva: Turócszentmártonban létesült a *Turóczi Hitelbank*, az az új pénzüntézet, amely hivatalva van ugyanazon érdekeket szolgálni, mint a melyeket a szövetség által tervezett pénzüntézet szolgált volna. Már maga ezen körülmény a szövetség további fennállását tárgyalanná tette. A szövetség tagjai, ezek

között Turócsmegyéből *Berecz Gyula* kir. tanfelügyelő, a szövetség egyik alelnöke, a tegnap tartott ülésen a végleges felosztást kimondották. De ezzel egyidőjűleg megalakult a Pénzüntézetek országos szövetségének zsolnai közlete, amelynek létesítése céljából *Mándy Lajos* miniszteri tanácsos, elnök és *Leitner*, Zsigmond, a központi jelzálogbank vezérigazgatója és dr. *Hantos Elemér*, titkár Budapestről szintén Zsolnára érkeztek.

Tanári kinevezés. A vallás- és közokt. m. kir. miniszter *Turczér János* turócszentmártoni polgári és kereskedelmi isk. tanárt, jelen állásában való meghagyás mellett, felsőkereskedelmi iskolai rendes tanárrá nevezte ki.

A Ksod vasut köréből. Répászky Géza vasuti hivatalnok Margittáról Iglóra áthelyeztetett. Mayer Agoston hivatalnok Teschenből Zsolnára, Miksche Ottó hivatalnok Karwinból Teschenbe az ültetvevöléséghoz, Fiedler Rezső hivatalnok Oderbergről Zsolnára, Floch Antal ellenőr, állomási főnök Liptóújvárról Karwinba helyeztetett át.

A ruttkai kaszinó új elnöke. *Saager* Ferenc főfelügyelő a ruttkai kaszinó elnökségéről lemondván, helyébe *Olsavszky Gyula*, magyar államvasuti állomási főnök választotta meg elnökke.

Szerkesztőváltozás a szomszédban. A Rózsahegyen megjelenő „Északmagyarország” rövid fennállása daczára máris szerkesztőt cserélt. *Szalay* Oszkár, a lap szerkesztője ettől a tisztségétől megvált. Körlevelet intézett azonban a lap olvasóihoz, amelyben tudatja, hogy a lapról való megválásának a kiadóval felmerült differenciák voltak okai; jelenti egyben, hogy márczius hó 1-ével új lapot indit.

Óvakodjunk. Érdekes tudni, hogy hazánk közvetlen határán, Morvaországban egy olyan mozgalom indult meg, amely befolyással lehet nemzetiségi tekintetben Magyarország Morva menti határszéleire. A csehek Morvaországban azt a feladatot tűzték maguk elé, hogy *Morvaországban a kereskedelmet elcsehesítik*. Eddig két fontos dolog tettek ez irányban. Brünmben megalapították a „Cseh nemzetgazdasági társaságot”. Jelenleg dr. *Silény* birodalmi es tartományi képviselő az élőlje. A társaság célja, hogy a morvaországi kereskedelmet német jellegéből kivetkőztesse s cseh nemzeti mezbe öltöztesse. Az eszköz, melyet e célra közrebocsátott, a *cseh czimkőnyg*. A cseh czimkőnyv, amint azt a „Moravské Orliczé”-ből megtudjuk, arra való, hogy a cseh fogyasztók és vevő megtudja kitömböztetni a cseh kereskedőt a némettől, vagy a német zsidótól s hogy az előbbit elkerülhesse. Az új mozgalom elve, hogy a cseh ember csakis cseh kereskedőnél vásároljon.

Műkedvelői előadás. Liptószentmiklósról írja levelezőnk: A helybeli izraelita tápintézet javára f. hó 17-én a „Fekete sas” szálló nagytermében műkedvelői szini előadást rendeztek, mely minden tekintetben fényesen sikerült. Szinre került Tóth Ede „Falu rozsa” énekes népszimnűve. A derék műkedvelők mind kitűnően adták szerepüket. Tapsvihar fogadta valamennyit. Az énekrészek különös élvezetben részesítették a közönséget. Az énekeket *Klacsó György* polg. isk. tanár tanította be mély szakértelemmel. A rendezést *Füzi Márk* és *Beer Albert* végezték. Az est bevétele 960 korona voli. A terem

oly tele volt, hogy sokan az elősarnoktól hallgatták csak végig az előadást.

Tűz. F. hó 18-án este Záhureczky Imty, árvaszéki elnökhelyettes záturecai birtokán egy csűr gyuladt ki, mely porig le is égte. A gyűr segély a többi épületet megmentette.

Eljegyzés. Szobolovszky István, a közműzbányai állami siktetéma intézet tanára, a napokban jegyezte el Körműzbányán *Marcs* Kuzsuka urleányt.

A ruttkai dalárda legutóbb tartott közgyűlésén a *Kafenda* Frigyes elnök visszalépésével megtrésedett tisztségre *Nemes* Barna, kassa-oderbergi vasuti állomásfőnököt választotta meg, aki már is buzgalommal hozzálátott, hogy a dalárdát újjászerveze és ezzel az egyesület zavartalan működését biztosítsa.

A lipiói orvosok akciója. A lipiói orvosai kör elhatározta, hogy időnként népszertű felolvasásokat rendez a járványos betegségek elleni védekezésről. Az első ilyen felolvasás f. hó 24-én volt Liptószentmiklóson, a hó dr. *Lefkovic* Salamon a tüdővész elleni védekezésről tartott felolvasást. Amellett, hogy ezen felolvasások a közegészségügy emelésére vannak hivatalva emelni, még társadalmi szempontból is figyelemre méltók. Sajnos, hogy nálunk az orvosi kör teljes zűllésnek indult, így hát arra sincs remény, hogy valamely hasznos akció indítására vállalkozhatnék.

Táncmulatság Stubnyafürdőn. A stubnyafürdői izraelita hitközség az általa építendő imaház javára f. évi márczius hó 4-én vasárnap este a *Lichtenstein*-féle helyiségben táncmulatságot rendez. A mulatság este 8 órakor kezdődik.

Esküvő. F. hó 20-án tartotta esküvőjét *Kispest* *Cseszko* Imre szucsányi tanító *Ullmann* Ferenc leányával, Imruával.

Utközben megőrült. Bader Ferenc veszprémmegyei tótvázasnyi földműves nem a legjobb viszonyban élt feleségével, amiért is elhatározta, hogy Amerikába megy. Ott hagyta tehát szülőföldjét, házat, feleséget és két gyermekét s megindult a nagy utra. Zavart lelki állapotán azonban az elhatározás nemhogy javított volna, de a szegény embert az örültebe vitte. Már Budapestre érve, nagy nyugtalanságot árukt el, de azért még onnan is elindult Ruttká felé. Utközben azonban már határozottan jelentkezett az örülltség és ilyen állapotában tették le Ruttkán, ahol a községi előjáróság vette gondozás alá. Minthogy kitélet és körülményeit csakhamar megállapították, két kísérővel lakóhelyére küldötték.

Betörések. Kostyánban a 21-ről 22-re virradó éjjel betörők garázdálkodtak. Több helyen működtek. Egy kamrát teljesen kifosztottak. A tettesek eddig ismeretlenek.

Kalikó-estély Zníováralján. A zníói Magyar Olvasókör f. hó 17-iki mulatsága ezuttal is a legfényesebben sikerült. Nemcsak Zníováralja egész intelligenciája, de Turócszentmártonból is számosan, sőt még a szomszédos Nyitra megyéből is sokan megjelentek a kedélyesnek ígérkező estélyen. A rózsaszínű kalikóba öltözött vidám alakok egészen megtöltötték a kaszinó szépen feldisztat nagy tornái s az ide-oda hullámozó élénk csoport valóban élvezetes és változatos képet nyújtott. Világos reggelig folyt a tánc s még a harmadik negyest is 24 pár tánczolta. A mulatság anyagilag is kiválóan sikerült, amennyiben 170 koronát jövedelmezett a kaszinó javára, ami első sorban gróf Nyáry Károly

100 koronás fellépezésének köszönhető. Kiváló fellépezettek még Justh Ferencz 20 koronát, Bér Lajos és Mohler Ferencz 5—5 koronát, Somogyi Géza 4 koronát, öv. Hodobay Józsefné, Mielnik Gyula, dr. Weinberger Már, Lichtenstein Lipót, Mezei József 2—2 kor. és Margittai Antal 1 koronát. A rendezőség ez uton mond hálás köszönetet egy a szíves megjelenőknek, mint az áldozatkész fellépezőknek.

Sajtóperek. Az „Eszakmagyarország” Rózsahegyen megjelenő lap nyomán majdnem az összes fővárosi lapok azon hirt hozták, hogy a díszcizai uradalomban visszadélek nyomára jöttek s ennek folytán az összes hivatalnokok elboosáttattak. Illetékes helyen szerzett információink alapján kijelenthetjük, hogy a fenti közlemény rágalom és koholmány, mert a díszcizai uradalomban a tisztviselők semmiféle visszadélet el nem követték s hogy vizsgálat sem nyilvánosan, sem titokban nem folyt és nem folyik. Tisztességes emberek megragalmazásáról és becstellettik elleni ortámadásról lévén szó, az uradalom ügyésze megbízást nyert, hogy az összes hírlapok ellen, amelyek e hirt hozták, a sajtópert indítsa meg. Hallomásunk szerint az „Eszakmagyarország” és a „Magyar Hírlap” ellen a főljelentés máris beadott.

A Turózi Gazdasági Takarékpénztár közgyűlése. Február hó 11-én tartotta meg a Turózi Gazdasági Takarékpénztár évi rendes közgyűlést Znióváralján Keviczky Imre, felügyelő bizottsági elnök elnöklése alatt s a nagy számmal megjelent részvényesek élénk érdeklődése mellett. Az igazgatóság jelentése szerint a takarékpénztár az elmúlt évben fényes anyagi forgalomról, eredményről számolhatott be, de azért az általános gazdasági pangásnak és politikai válságoknak. A jelentés szerint ugyanis az intézet váltótárczája 60000 koronával, jelzálogkönyves állománya 35000 koronával, betétállománya pedig 220,000 koronával emelkedett. 4 1/2%-os törlesztéses kölcsönt az intézet 40,000 koronát folyósított. Az intézet nyeresége 11,000 koronát tett ki, melyből osztalék ezimén 6% fog kifizettni, a tartalékalap pedig 11,000 koronára egészített ki. Az intézet összforgalma 5 1/4 millió koronára rugott. A közgyűlés az igazgatóság és felügyelő bizottság jelentését egyhangulag tudomásul vette, a nyereségelosztási tervvezetkezhez hozzájárult és nekik a felmentvényt megadta. A közgyűlés végül elhatározta, hogy az intézet a Magyar Pénzügyintézetek Országos Szövetségének kötelekebe tagként belép. A jelentés kedvező számadataiból a legvilágosabban kitűnik, hogy a zniói Gazdasági Takarékpénztár teljesen méltó ügykezelésével, mind pedig hazafias törekvéseivel a környék eddig is élvezett nagy bizalmára s az által, hogy az elmúlt év folyamán is a tőkebetevőknek a legnagyobb kamatot biztosította, a kölcsönvevőknek pedig a legkedvezőbb hirt

nyújtotta, kitűzőtt céljának teljesen megfelelt.

Elszámolás. A stubnyafürdői ifjuság által 1906. évi február hó 10-én rendezett jótékony-célú táncmulatság alkalmával fellépezettek: Hereli Vilmos Felsőtüresek 3 korona; Weisz Zsigmond Mosóc, Gánóczy Dezső Budapest, Keviczky Nándor Jezernicz 2—2 korona; Kandl Armin Alsőtüresek, Liehner János Szklénó, Poldauf Károlyné Szklénó, Kreuz Károly Stubnyafürdő 1—1 korona. A kiadások leszámolása után fennmaradt tiszta haszon 40 korona, melynek fele része a kisfalvi és fele része a felsőtürekesi községi eljárásságoknak az ottani szegény ellátásulaknak való kiosztása végett megküldeten. Stubnyafürdő, 1906. február 19. A rendezőség.

Akl kakaót szeret inni, az tegeyen kísérletet a Hoff János-féle Kandol-Kakaóval. Ez legkevesebb zsiradékot tartalmaz valamennyi kakaófaj között (15% gyakran 50% ellen), tehát valóban zsirszegény s könnyen emészthető; kitűző izé mellett, malátá tartalma miatt, igen tápláló s a leggyengébb szervezetre is jótékony hatású. Rendkívül olcsó ása használatát minden háztartásban lehetővé teszi.

Nyiltér.

(E rovatban közlöttekért nem felelős a szerkesztő.)

Nyilatkozat.

Lang Ignác ur, ruttkai lakos, többszörös háztulajdonos és hitelintézeti pénztárnok megtagadta az elégtételt azért a cselekményeért, hogy engemet a képviselőtestületi ülésben ok nélkül vastagon megsértett, minélfogva addig is, amíg a hozandó bírósági ítélet ezen lapban közzététetnek, ezuton értesitem a t. közönséget, hogy a sértés megtorlása iránt a bírósághoz fordultam.

Ruttkán, 1906. évi február hó 20-án.

Klein Ferencz.

Ha a gyermek-

nek gyógyszer kell beadni és a gyermek szívesen veszi azt, úgy meg lehetünk róla győződve, hogy a gyógyszer hatása sokkal előbb és jobban lesz észrevehető, mintha a gyermek a gyógyszert csak kényserítve veszi be. Ez főleg a SCOTT-féle EMULSIÓ-nál tapasztalható, amely jóízű és könnyen emészthető készítmény. A legfinomabb norvégiai gyógyszerkamaj-olajból készült méz és nátron hypophosphitok hozzáadásával. A SCOTT-féle EMULSIÓ különösen gyermekbetegségeknél alkalmazható kiváló eredménnyel. A gyermeket izmossá és erőssé teszi és rendes testi fejlődését előmozdítja.

A SCOTT-féle EMULSIÓ valódiságának jele a „hátán nagy csukhalat vivő halász” védjegy.

Kapható minden gyógyszerertárban.

Ezen lapra való hivatkozásnál és 75 fillér levélbéllyeg beküldése ellenében mintáüveggel bérmentve szolgál:

Dr. BUDAI EMIL,

„Városi gyógyszerertár”

BUDAPEST, IV., Váci-utca 34. 50.

Egy eredeti üveg ára: 2 K. 50 f.

A háziaszony gondoskodásán mulik a család údvé, boldogsága!

A Kathreiner-féle Kneipp-malátá kávé

Kathreiner előállítási módszere révén kellemes ízű, az egészséget előmozdító és olcsó, ez által a legmegbecsülhetetlenebb előnyöket nyújtja minden háztartásnak!

Minden vásárlásnál hangsúlyozzuk kifejezetten a Kathreiner nevet és csak eredeti csomagokat adjunk Kneipp páter védjegygel.

Három vasredőny, egy napvédő ponyva, két kirakat és egy dupla ajtóból álló portál

majdnem uj, átépítés miatt olcsón eladó.

Czím a kiadónivatalban.

Meghívás

a Turóczmegyei kerületi betegsegélyző pénztár

1906 márczius 4-én (csütörtök márczius 11-én)

délután 4 órakor Turócszentmártonban az Ipartestület helyiségében (9. házs.) tartandó

XI. rendes közgyűlésére.

Tárgyak:

1. Az igazgatóság és a felügyelő bizottság jelentése és az 1905. évi zárszámadások be-terjesztése.

2. A felügyelő bizottság választása.

3. 3 rendes (1 munkaadó, 2 munkavevő) és 1 pót (munkavevő) igazgatósági tag választása.

4. 2 rendes (munkavevő) és 2 pót (munkavevő) békebíróági tag választása.

5. Indítványok, melyek a közgyűlést megelőzőleg legalább 3 nappal előbb az irodában beadandók.

Turócszentmárton, 1906. február 17-én.

Az igazgatóság.

A Liniment. Capsici comp.,
a Richter-féle Horgony Pain-Expeller
pótléka.

Ezen elismert kitűző és fájó-
helyek elleni legjobb hatású
használt házi- és orvos-
szertárban kapható, —
mindig helyes-mel le-
gyünk a „Horgony”
védjegyre és a Richter
cizérré.

FERENCZ JÓZSEF KESERŰVIZ

AZ EGYEDÜL ELISMERT KELLEMES ÍZŰ TERMÉSZETES HASHAJTÓSZER.

Könyvelő.

A turócszentmártoni gőztéglagyaram irodája részére keresek egy nőtlen, erélyes fiatalembert, aki a magyar, tót és német levelezésben teljesen jártas.

Schulz Lajos gőztéglagyára Szucsány.

BUDAPEST ÉJJEL

cz. szenzációs könyv második kiadása most jelent meg.

Írta:

Benedek László (Adrien).

Ára 3 korona.

Megrendelhető lapunk kiadóhivatala útján.

74 kitüntetés.
6 állami érem.

Drezdai

10.000 motór a legteljesebb megelégedésre szállítva.

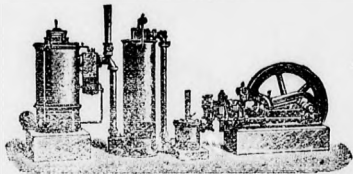
motorgyár részv. társ.

(ezelőtt Hille) fióktelepe:

GELLÉRT IGNÁCZ ÉS TÁRSA

Telefon 12-91.

Benzinmotórok, légszeszmotórok, nyersolajmotórok, szesz- (spirítusz) motórok, acetyletmotórok. Benzinkomobílok cséplése.

Szivógáz (generátoros)- motórok a legmodernebb és legfokéletesebb, beigazoltak a legolcsóbb üzemeltető erógépek.

A drezdai motór világszerte elismerten a legkiválóbb gyártmány. Kipróbált tökéletes szerkezet. Válogatott legjobb anyagból a legbiztosabban és a legpontosabban készítve.

Tartós! Sok évi használat után sem szorul reparatúrára. Feltétlenül üzembiztos. Kezelése egyszerű. Az üzemköltségek a legelőnyösebbek.

Drezdai motórok számtalan iparvállalatban és uradalmak gazdasági üzeméinél; malomokban, téglagyárakban, fémgyártásnál, faiparításnál, vízemelő (szivattyú) telepeken, gazdasági takarmány-kamrákban, tejgazdaságokban, cséplésnél stb.

Teljes üzemberendezések malomok, gazdasági üzemek, körlömlő-szerkezetek stb.) szakszerű szállítása. Felvilágosítások, költségtervezetek készíttetéssel adtnak.

Messzeemenő jótállás! Redvező fizetési feltételek.

A világ legjobb írógépe
a Smith Premier.

Grand Prix-vel kitüntetve a Párisi világkiállison.

Főképviseelő: **MOSKÓCZI FERENCZÉ**
Turócszentmárton.

Védjegy: „Horgony”

Liniment. Capsici comp.
a Horgony-Pain-Expeller pótléka

egy régiónak bizonyult háziaszer, mely már több mint 36 év óta legjobb fájdalomcsillapító szernek bizonyult köszvényénel, csúsnál és meghűtéseknel bedörzsolés-képpen használva.

Figyelmeltetés: Silány hamiatványok zúrt bevásárláskor óvatossá legyünk és csak olyan üveget fogadjunk el, a mely a „Horgony” védjeggyel és a Richter cégjelgyessel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben 80 fillér, 1 kor. 40 f. és 2 korona és ügyszólván minden gyógyszerüzemben kapható. — Főiskár: Török József gyógyszerésznél, Budapestben.

Richter gyógyszerüzára az „Arany orozslánhoz”, Prágában. Előszámbatartás 6 neu. Mindennapi szóték állása.

Kapható **GAZDIK JÁNOS** gyógyszerüzarában Kőrömczányán és **SCHÖNAICH VIKTOR** gyógyszerüzarában Znióvárálján.

5 korona és több napikereset HÁZI MUNKA KÖTŐGÉP-TÁRSASÁG.

Keresetnek mindkét nembeli egyének gépünkön való kötésre. Egyszerű és gyors munka egész éven otthon végezhető. Nem kell előkészületes. — Távoltság nem határoz, a munkát mi adjuk el.

Házimunka Kötőgép-társaság

Thos. H. Whittick és Társa

Budapest, IV., Havas-utca 3-194.
Prag, Petersplatz 7-194.

Ujdonőség!

„A. B. C.”-égő
petroleum-izzófényhez

1906. minta

ára csak 8 korona,

teljesen felszerelve izzóhárisnya-, lámpaüveg- és bélével. Olyan világosságot ad, mint a gázzófény s a mellett csak 1 liter petroleumot fogyaszt 18-20 óra alatt. Főlölesleges a belet vagdálni és tisztogatni, mert modulatlanul benne van. Kicsérélhető égőgyűrűk alkalmaztatnak rája, amelyek igen tartósak. Az egész olyan egyszerű szerkezetű, hogy egy gyermek is kezelheti, innét van az „A. B. C.” elnevezés. Minden már meglevő 11” és 15” lámpára ráillik.

Raktár Turócszfmártonban

Waldmann Miksa bálógosnál.

Hirdetéseket
felvez lapunk kiadóhivatala.

Jó minőségű cipők

nagy választékban olcsó árakon csakis

KLEIN SZ. divatruházában

Turócszentmártonban kaphatók.

A Nemzeti

balesetbiztosító társaság részére előnyös feltételek mellett biztosításokat köt

Moskóczi József Turócszentmárton.

Vezérszó: Minden darab szappan a Schicht névvel tiszta és ment káros alkatrészeketől.

Schicht-szappan

(Szarvas- és kulcsszappan)

a legjobb, használatban a legolcsóbb minden ruhanemű és mosási módszer részére.

Jótállás: 25.000 koronát fizet Schicht György cég Aussigban bárkinek, aki bebi zonyítja, hogy szappana a Schicht névvel valamely káros keveréket tart maz-

Meghívó

A Turóci Magyar Ipar és Kereskedelmi Bank Részvénytársaság RENDES KÖZGYÜLÉSÉRE,

mely folyó évi március hó 4-én délután 2 órakor Turócszentmártonban
az intézet üzleti helyiségében fog megtartatni.

Tárgysorozat:

1. A igazgatósági és felügyelőbizottsági jelentés, valamint a mérleg- és eredmény számla előterjesztése és a felmentvény megadása.
2. A nyereség hováfordítása iránti határozathozatal.
3. Az alapszabályok 11., 28., 33., 35. és 36. §-ainak módosítása.

5. Az igazgatóság és felügyelőbizottság kiegészítésére szükséges tagok megválasztása.
6. A Várnán felállítandó fiók iránti határozathozatal. Turócszentmárton, 1906. évi február hó 13-án.

Az igazgatóság.

Mérlegszámla 1905. évi december hó 31-én.

Érték vagyon				Teher vagyon					
	K	f	K	f	K	f	K	f	
Késpénz			30381	66	Részvénytöke			100000	—
Váltók			724753	60	Betétek:				
Folyószámlai adósk			136876	54	könyvecskére	649508	57		
Értékpapírelőleg			14500	—	folyószámlában	92442	—	741950	57
Jelzálogkölcsonók			27698	—	Visszleszámitolt váltók			90651	32
Külföldi váltók			781	88	Letétek			163322	—
Külföldi pénzek			892	45	Átmeneti kamatok			5688	28
M. kir. postatakarékpénztár			2236	64	Főintézet			141928	11
Osztrák magyar bank			768	12	Különféle hitelezők			3134	12
Követeléseink más pénzügyintézeteknél			2018	30	Nyereség			7752	81
Óvási költség			21	91					
Üzleti felszerelés	3938	10							
leírás	394	10	3544	—					
Alapítási költségek	4027	38							
leírás	809	38	3218	—					
Letéti értékpapírok			163322	—					
Privigyei fiók			141928	11					
Különféle adósk			1486	—					
			1254427	21				1254427	21

Az igazgatóságért:

A pénztárért:

A könyvelésért:

Gróf Nyáry Kálmán
elnök.

Grossmann Armin
igazgató.

Tenzer Náháp.

Steiner Samu.

Fenti mérlegszámlát megvizsgáltuk, a fő- és segédkönyvekkel, valamint a tényleges készletekkel összehasonlítottuk és helyesnek találtuk.

A felügyelőbizottság:

Keviczky Imre s. k.
elnök.

Gross Samu s. k.

Rögzítés előtt fél pohár

SCHMIDTHAUER-féle RADIO-ACTIV

Igmándi

keserűvíz az elrontott gyomrot 2—3 óra alatt teljesen rendbe hozza.

Használata valódi áldás gyomorbetegségeknél és székszorulásban szenvedőknek. Csodálatos gyógyerejét az igmándi víz radium-tartalmának köszöni, amely tudományos alapon egyedül ezen forrásban lett felfedezve, miért is bevásárlásnál össze ne tévesztendő a közönséges keserűvizekkel. — Főszétküldés a forrástulajdonos: **Schmidthauer Lajos** gyógyszerésznél Komáromban. — Kapható **TOPERCZER SÁNDOR** gyógyszerárban kis üveg 30 fillér, nagy üveg 50 fillér. Az egyedüli természetes keserűvíz, amely kis üvegben is kapható.